

FORSKNINGSMELDING 2017

DET JURIDISKE FAKULTET

1. OPPFØLGING AV FAGLIGE PRIOTERINGER OG TVERRFAGLIG SAMARBEID

Fakultetet avsluttet i desember 2017 arbeidet med handlingsplanen for forskning - 2018-2019. Når det gjelder innsatsområder som særlig berører UiBs og fakultetets handlingsplan, kan særlig nevnes at fakultetet vil fortsette et arbeid med tilrettelegging av tverrfaglig forskning, som nå understøttes av at fakultetet også har valgt implementering av handlingsplanen for forskningsinfrastruktur som et eget innsatsområde.. Den tverrfaglige satsingen er også koblet til en videre styrking av de tre strategiske satsingene til UiB – marin forskning, forskning innen klima og energiomstilling, samt forskning knyttet til de globale samfunnsutfordringene. Som et virkemiddel for å arbeide mer systematisk med satsingsområdene, er det etablert en egen strategigruppe på tvers av fagmiljø på fakultetet som skal koordinere og legge til rette for forskere og miljø som arbeider innenfor feltene. Det er også under utvikling samarbeid med andre fakultet knyttet til tverrfagligutdanning av ph.d.-kandidater.

Fakultetet har også økt fokus på samarbeid med eksterne aktører utenfor academia og har blant annet hatt en fagsamling med relevante forskere og Utenriksdepartementet (seksjon for traktat-, miljø- og havrett). Det er også avholdt en tilsvarende samling med lokale politikere og stortingspolitikere.

En annen prioritering er *Senter for konkurransepolitikk* (BECCLE -Bergen Center for Competition Law and Economics). Senteret er et samarbeid mellom Institutt for økonomi (UiB), NHH og Det juridiske fakultet, med tette faglige kontakter til Konkurransetilsynet, SNF, CMI og UiO. Fakultetet ser et stort potensial for eksternfinansierte prosjekter på dette området, og har intensivt arbeidet med å profilere senterets unike posisjon som et genuint tverrfaglig miljø av høyeste internasjonale standard i europeisk sammenheng.

I 2017 ble det etablert en ny forskergruppe i skatterett. Det arbeides kontinuerlig med Justisdepartement, stortingspolitikere og skatteetatene om finansiering for å kunne ta et nasjonalt ansvar for å bygge opp det etterspurte fagfeltet i Norge. I 2017 ble det gjort et betydelig arbeid for å utvikle et samarbeid med NHH vedrørende skatteøkonomi, og et slikt tverrfaglig samarbeid vil styrke mulighetene for eksternfinansiering på området. Området er også prioritert som et tema i et mulig program for rettsvitenskap i Forskningsrådet og har videre blitt presentert på fagsamlinger med lokale politikere og stortingspolitikere. Behovet for forskning på skatterett ble tatt opp av fakultetets samarbeidspartnere i en interpellasjon i stortinget i 2017, på bakgrunn av forarbeid fra fakultetet.

Forskere innenfor det såkalte *Landslovsprosjektet 2014-2024* har også i 2017 arbeidet intensivt for å øke samarbeidet med eksterne aktører og økte porteføljen av eksternfinansierte prosjekter. Prosjektet er flerfaglig med forankring i filologi, arkeologi, historie, filosofi, statsrett og rettshistorie. En sentral samarbeidspartner her er Nasjonalbiblioteket, som også tar et betydelig ansvar for kostnadene med å tilrettelegge for formidling av datamateriale som er innhentet i prosjektet, og videre utvikling av grunnlagsmaterialet som vil gjøres tilgjengelig for forskning. Arbeidet vil ha stor interesse for mange fagfelt innenfor humaniora.

2. PRIORITERT FORSKNINGSSAMARBEID. OPPFØLGING AV HANDLINGSPLAN FOR INTERNASJONALISERING

2.1 Samarbeid med andre forskningsinstitusjoner, samfunns- og næringsliv

Vi har et utstrakt samarbeid med forskere fra andre institusjoner, primært i Norden og Europa, men også Nord-Amerika og Afrika. I forlengelsen av det etablerte samarbeidet med Kina og India på utdanningssiden, har fakultetet planer om å styrke forskningssamarbeidet med disse gjennom forskerutveksling og felles forskningsprosjekter. Blant annet arbeider fakultetet med å etablere et kinesisk-europeisk forskningsprosjekt om rettsikkerhet og uavhengige domstoler. I samarbeidet med Kina ønsker fakultetet å tilby kortere seminar om aktuelle rettslige problemstillinger for næringslivsaktører som har, eller planlegger aktivitet i Kina. Fakultetet var også pådriver bak Norwegian China Law Centre ved UiB som ble etablert i 2017. Fakultetet er koordinator for senterets virksomhet.

Fakultetet har også et prioritert samarbeid med Skatt vest (jf skatterettsatsingen) og Konkurransetilsynet (jf konkurranserettsatsingen og BECCLE). Innen strafferett og straffeprosess prioriteres samarbeid med sentrale aktører som Riksadvokaten, Justis- og beredskapsdepartementet og Kriminalomsorgen. Det er også et tett samarbeid med ulike brukere av forskningsresultatene som kommunal og fylkeskommunal forvaltning, direktorat, EFTA, samt Den norske Advokatforening både på nasjonalt og på lokalt nivå. Utover Nasjonalbiblioteket har Landslovsprosjektet også et utstrakt samarbeid med Bergen kommune, Stavanger museum, Hardanger og Voss museum og en rekke andre samfunnsaktører.

2.2 Oppfølging av handlingsplan for internasjonalisering

Fakultetet driver målrettet informasjon om UiBs internasjonale nettverk og oppfordrer til å bruke disse. Spesielt gjelder dette SPIRE-midler (jf samarbeidet med India og Kina) og WUN (jf *delmål A1*). Ph.d.-kandidatene og postdoktorene blir oppfordret til utenlandsopphold, og fakultetet har satt av midler til kortere opphold (jf. *delmål A4*). Det er en økende tendens til at stipendiater søker stipend og reiser ut, og de som reiser, reiser gjerne til flere institusjoner og opparbeider seg et bredt internasjonalt nettverk. Reisene blir gjerne kombinert med foredrag og

undervisning ved de utenlandske institusjonene. Vi ser en endring også innen svært nasjonalt orienterte fag som skatterett, der det nå er igangsatt et samarbeid med Universitetet i Saint Louis i USA. Selv om de fleste gjennomfører et utenlandsopphold, reiser de færreste på utenlandsopphold av lenger varighet enn 2 måneder per opphold. Den viktigste forklaringen på dette er at vi har mange nordmenn i våre stipendiatstillinger, og at de ofte stifter familie i samme periode. Fakultetet har videre som årlig tilbud på doktorgradsprogrammet å delta på en reise til Kina. Opplegget er en del av fakultetets Kina-satsing og har vært gjennomført i flere år med ekstern finansiering. Ph.d.-kandidatene presenterer da sitt avhandlingsprosjekt på engelsk tidlig i doktorgradsløpet (jf *delmål A2*).

Gjennom forskernes internasjonale nettverk har fakultetet rekruttert fremtredende forskere fra den internasjonale arenaen. Det er særlig strafferettsmiljøet og BECCLE som har ansatt slike forskere på lengre kontrakter. I undervisningssammenheng opptrer internasjonale toppforskere først og fremst i den brede porteføljen av spesiallemner (jf. *delmål B1*).

Målsetningen om 80 % publisering i internasjonale kanaler passer ikke for alle fagfeltene i fakultetets forskningsportefølje. Dette har også UiB gitt sin aksept for. Generelt publiseres det imidlertid mer internasjonalt enn før, og bøker utgis på anerkjente internasjonale forlag. Det er også stadig flere ph.d.-avhandlinger som publiseres på engelsk. En viktig faktor for å lykkes er internasjonale nettverk, og forskerne deltar i mange av de mest prestisjefylte faglige nettverkene innenfor rettsvitenskap i Europa. På grunn av fagets karakter, er det mer nærliggende for de fleste forskerne å orientere seg mot Europa for å finne verdens ledende miljøer, enn på verdensbasis mer generelt. I lys av ønsket om økt tilslag i EU-programmene, er det heller ikke grunn til å endre denne prioriteringen av andre hensyn. Det er også en økende tendens til at forskerne foredrar ved utenlandske universiteter. Det fokuseres på internasjonal publisering tidlig i karriereløpet, og fakultetet har økt avsatte midler til språkvask med 400 %, som sannsynligvis vil bli brukt i 2018.

3. OPPFØLGING AV HANDLINGSPLAN FOR EU-FINANSIERTE SATSINGER

Eksternfinansiering er et eget innsatsområde for fakultetet i handlingsplanen for forskning. Det er satt av øremerkede strategimidler til formålet, og deler av disse rettes mot tiltak knyttet til EU-søknader. Fakultetet har hatt en egen sak om incentivmidler og tiltak i fakultetsstyret for å øke innsatsen på området.

Fakultetet har de siste par årene deltatt som partner i noen EU-søknader knyttet til miljø og energiomstilling og bærekraftige hav, men disse har ikke fått bevilgning. Det arbeides imidlertid med to større prosjekter innen miljø og energiomstilling der målet er å søke EU-midler. I 2017 ble det sendt en søknad om ERC starting grant fra strafferettsmiljøet fra en forsker som tidligere har fått midler fra Bergens forskningsstiftelse. Samtidig arbeides det med en søknad til MSCA-ITN (søknadsfrist i 2019) knyttet til konkurranserett (jf *delmål B1*). Videre har fakultetet startet arbeidet med en langsiktig rekruttering av kandidater til ERC Grants, som først søker på Unge forskertalenter i FRIPRO-programmet i Norges forskningsråd (jf *delmål B2*).

I samarbeid med sentralt BOA-team arbeider vi med å synliggjøre og motivere til å bruke Brüssel-kontoret. Tilbudet har vekket en viss interesse blant forskerne, og flere er i kontakt med Kristof Vlaeminck for videre samarbeid (jf *delmål C2*). Fakultetet startet i fjor arbeidet med å mobilisere ansatte til å registrere seg som evaluatore i EUs søknadsbedømming. Målet er å få på plass minst fire evaluatore i løpet av 2018 (jf *delmål A2*). Fakultetet vurderer en egen arrangert Brüssel-tur med BOA-teamet og utvalgte forskere for å komme i kontakt med utvalgte internasjonale interesseorganisasjoner, mulige partnere og få økt opplæring i relevant kunnskap for EU-søknader.

Som en del av fakultetets økte fokus på kommunikasjon og formidling, er det i handlingsplanen for formidling (2017 – 2019) et fokus på forbedringer av web-sider, og da også de engelskspråklige sidene. Det er et mål om at det ved utgangen av 2019 skal være nye og mer målrettede engelske websider for fakultetet. Det arbeides også systematisk med oppgradering av web-profilene til forskerne med tanke internasjonal profilering og eksternfinansiering.

Ressursmessig er arbeidet med å synliggjøre ledende forskningsmiljø ved fakultetet blitt intensivert, gjennom to stillinger knyttet til forskningsformidling og kommunikasjon (jf *delmål C3*).

4. TILTAK FOR ØKT PUBLISERING OG SYNLIGHET

Det er et prioritert tiltak for fakultetet å tilrettelegge for flere publikasjoner i internasjonale kanaler. Det tilbys kurs i tidsskriftsanalyser, og flere seniorer trekkes inn i fakultetets systematiske karriereutviklingsarbeid, slik at yngre forskere får de tilstrekkelige nominasjoner til å komme i betraktning som speakers eller forfattere. Et særskilt tiltak er satsingen på kvinnelige forskere ved hjelp av fakultetets øremerkede likestillingsmidler. Det er også satt i gang et arbeid med oppgradering av web-profiler for forskere, og forskere som søker eksternfinansiering er særlig prioritert. Disse får også rådgiving om kommunikasjon og formidling i nettbaserte løsninger mer generelt for å øke profileringen internasjonalt. Det er også økt fokus på åpen publisering.

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2017

DET JURIDISKE FAKULTET

1. OPPFØLGING AV PRIORITERINGER FOR FORSKERUTDANNINGEN

I 2016 startet vi på et større arbeid med å gjennomgå den obligatoriske opplæringsdelen i ph.d.-programmet systematisk, spesielt med tanke på helhet, progresjon og læringsutbytte. Dette arbeidet fortsatte i 2017, og vil strekke seg ut i 2018. Tanken bak er at kandidatene skal komme raskere i gang med skrivearbeidet og få mer ut av undervisningen i opplæringsdelen. Det arbeides også med mulighetene for et nasjonalt samarbeid om deler av opplæringsdelen. Det er også etterspørsel fra institusjoner i Danmark om å delta på deler av fakultetets opplæringsdel.

Utviklingen av opplæringsdelen vil i nærmeste fremtid bestå i å vurdere nærmere integrering av de to hoveddelene av programmet – Grunnlinjen og Perspektivlinjen, konsentrere undervisningen mot større samlinger, samt å forbedre det pedagogiske opplegget noe. Tilbakemeldingene på opplæringsdelen fra stipendiatene er gode. De etterspør også flere frivillige samlinger senere i doktorgradsløpet. Ledelsen for ph.d.-programmet vil arbeide med å utvikle enkelte kortere samlinger som møter stipendiatenes utfordringer på flere stadier i doktorgradsløpet. Det er gjort en evaluering gjennom medarbeidersamtaler og mer åpne samlinger av hvilke temaer som kan være spesielt viktige for å sikre tilstrekkelig vitenskapelig løft og hindre manglende progresjon. Tilbudet vil komme i tillegg til alminnelig veiledning og vil ha det fortrinn at det bygger på stipendiatenes erfaringsutveksling.

Fra høsten 2016 etablerte fakultetet egne pedagogiske samlinger for ph.d.-kandidater. Samlingene fokuserte på gruppeledelse, pedagogikk og formidling. Formålet var å både gi kandidatene en bedre rolleforståelse og en innføring i hvilke kommunikasjons- og lederegenskaper som det vil være behov for når man skal lede teamarbeid, samt erfaringsutveksling om dette. I 2017 ble dette opplegget utviklet videre til å være et mer formalisert undervisningsopplegg i juridisk fagdidaktikk, ledet av professor Bjarte Askeland og førsteamanuensis Jan-Ove Færstad med bistand fra professor Åge Røssing Diseth fra Psykologisk fakultet.

Våren 2018 vil i stor grad handle om å utvikle et eget ph.d.-program i tråd med universitetsstyrets vedtak.

2. FORHOLDET MELLOM FORSKERUTDANNING OG FORSKNINGSSATSINGER

I fakultetets strategi for 2016-2022 er ikke det ikke tematiske satsingsområder, men eksternfinansiert forskning, tverrfaglighet, samarbeid med andre aktører i rettslivet og god forskerrekuttering er vektlagt. I 2017 var 12 stipendiater ved fakultetet finansiert av NFR, BFS, Politidirektoratet og Helse vest, og ni ph.d.-kandidater er tilknyttet vårt program men ansatt ved en annen institusjon (UiS, UiA, BI, NHH, Skatt vest, HiVolda, Politihøgskolen og Oslo universitetssykehus). 13 ph.d.-kandidater er tilknyttet eksternfinansierte forskningsprosjekter.

40 % av ph.d.-kandidatene ved fakultetet skriver om temaer som omfattes av UiBs strategiplan 2016-2022 *Hav, liv samfunn*, som inneholder områdene marin forskning, forskning innen klima og energiomstilling og store globale samfunnsutfordringer.

3. OPPTAK, GJENNOMSTRØMMING OG FRAFALL

Høsten 2017 var det 44 kandidater på ph.d.-programmet ved fakultetet. 31 er ansatt som stipendiat på fakultetet, 4 er fortsatt aktive men med avsluttet ansettelsesforhold. Én har levert avhandlingen og ventet på bedømmelse, og ni personer er ansatt i andre virksomheter. En av disse ni finansieres av Norges Forskningsråd og Skatt vest gjennom ordningen offentlig sektor-ph.d. I 2017 begynte vi prosessen om å få en nærings-ph.d. (finansiert av et advokatfirma og Norges Forskningsråd), som vil begynne på programmet 1. juni 2018. Fakultetet merker en økt interesse fra eksterne kandidater, som blant annet undersøker muligheten for nærings- eller offentlig sektor-ph.d.

Fakultetet har behov for en årlig tilvekst på fem-seks nye ph.d.-kandidater for å sikre kritisk masse i forskergruppene og til ph.d.-programmet i henhold til kravene i UHR-regelverket. Dette behovet vil forsterkes når fakultetet fra 2018 får sitt eget ph.d.-program. Seks nye ph.d.-kandidater ble rekruttert i 2017 og vil ha oppstart i 2018. Fakultetet vil lyse ut to-tre stipendiatstillinger i 2018 med oppstart høsten 2018 eller våren 2019.

Det arbeides aktivt med flere virkemidler for å sikre gjennomføring av doktorgradskandidater. Fakultetet har blant annet egne diskusjonssamlinger i forbindelse med disputasene hvor lederen for ph.d.-programmet analyserer disputasen sammen med stipendiatene for å diskutere kvalitetstrekk ved juridiske doktoravhandlinger og hvilke

spørsmål opponentene trekker frem av mer generell interesse. Hyppigheten av medarbeidersamtaler har økt, man forsøker i større grad enn tidligere å trekke inn erfarne, interne seniorer for spesifikke oppdrag på flere steder i doktorgradsløpet for hver enkelt stipendiat.

4. DISPUTASER OG UNDERKJENNINGER

Fem disputaser ble gjennomført i 2017, og en av disse ledet til graden dr. philos. Ingen avhandlinger ble underkjent.

5. VEILEDEROPPLÆRING OG BRUK AV PROFESSOR II-STILLINGER SOM VEILEDERE

Fakultetet arrangerer jevnlig samlinger for ansatte som veileder på ph.d.-nivå ([se nettside](#)), og ambisjonen er én slik samling i semesteret. Det ble arrangert en samling i juni og en samling i november, og tema som ble tatt opp var blant annet nye regelverk. Aktuelle tema i 2018 vil være pedagogiske teorier om veiledning, med spesielt fokus på tilbakemelding og kompetanseheving knyttet til å være i forkant av ulike hindringer i stipendiatenes arbeidsprosess. Stipendiatene har etterlyst en forventningsavklaring knyttet til best practice og en nærmere avklaring av partenes rettigheter og plikter i veiledningsforholdet. Fakultetets forskningsutvalg har vedtatt at innholdet i UiBs e-kurs skal distribueres som informasjon til alle veiledere. Fakultetet vil arbeide videre veilederopplæring og relevant informasjon i 2018.

To av fakultetets professor II-stillinger er aktive veiledere på ph.d.-nivå. Samlet er de hovedveileder for fem kandidater og biveileder for én.

6. KARRIEREVEILEDNING

Karriereønsker og –muligheter er tema på medarbeidersamtaler og i andre møter mellom gruppe B og fakultetsledelsen. Ledelsen arbeider systematisk for å kunne tilby kandidater som ønsker det, en videre karriere på fakultetet. Dette gjøres blant annet ved å inkludere postdoktorstillinger i søknader om eksternfinansiering. I 2017 avholdt ledelsen 3 samlinger der stipendiatenes arbeidssituasjon og fremtid var tema.

Postdoktorer tilbys samme pedagogiske opplæring som andre midlertidig ansatte, og får tidlig tilbud om å være del av veilederteam. De deltar på veiledersamlinger, og får systematisk karriereplanlegging i flere medarbeidersamtaler per år. Det arbeides også aktivt med å gi dem opplæring og støtte i forbindelse med eksternfinansiering og rådgivning og finansiering til å dra utenlands på forskningsopphold eller konferanser. Videre er flere postdoktorer co-ledere av forskergrupper sammen med en erfaren fast vitenskapelig ansatte.

7. INTERNASJONALISERING

I oppstartsamtalet og i medarbeidersamtaler motiveres kandidatene til å knytte seg til utenlandske forskningsmiljø og delta i fora der prosjektet skal presenteres på engelsk. Det er også mulig å få deltakelse på mer omfattende språkkurs innpasset i den valgfrie delen av ph.d.-programmet. Forskergruppelederne og veilederne oppfordres også til å ta med ph.d.-kandidater på større konferanser, og kandidater får innpasset studiepoeng dersom de presenterer prosjektet sitt i større internasjonale fora. Fakultetet arbeider for å legge til rette for lengre opphold i utlandet, og har som mål at flere kandidater skal benytte seg av dette.

Ph.d.-seminar i India (SIU-midler)

Fakultetet fikk i 2014 en tildeling på 600 000 kroner fra SIU for å fremme forskningssamarbeid og studentutveksling til India. Midlene er tildelt for årene 2015, 2016 og 2017, og tildelingen inkluderte midler til en ph.d.-workshop i 2016 og en i 2017, og begge ble avholdt etter planen ([program 2016](#) og [program 2017](#)). Samarbeidet mellom de to institusjonene vil fortsette innen både forskning og utdanning, men i skrivende stund planlegges ikke flere seminarer for ph.d.-kandidater.

Ph.d.-seminar i Kina (Spire- og SIU-midler)

For femte år på rad mottok vi midler og planla seminar i Kina for ph.d.-kandidater også i 2017. Imidlertid var det av ulike årsaker svært få ph.d.-kandidater som hadde anledning til å delta. Fakultetet ba Spire om å få overføre midlene til 2018, og i 2018 vil vi invitere med både 2017- og 2018-kullet til seminar i Shanghai og Beijing, tilsvarende seminaret i 2016 ([les 2016-programmet her](#)).